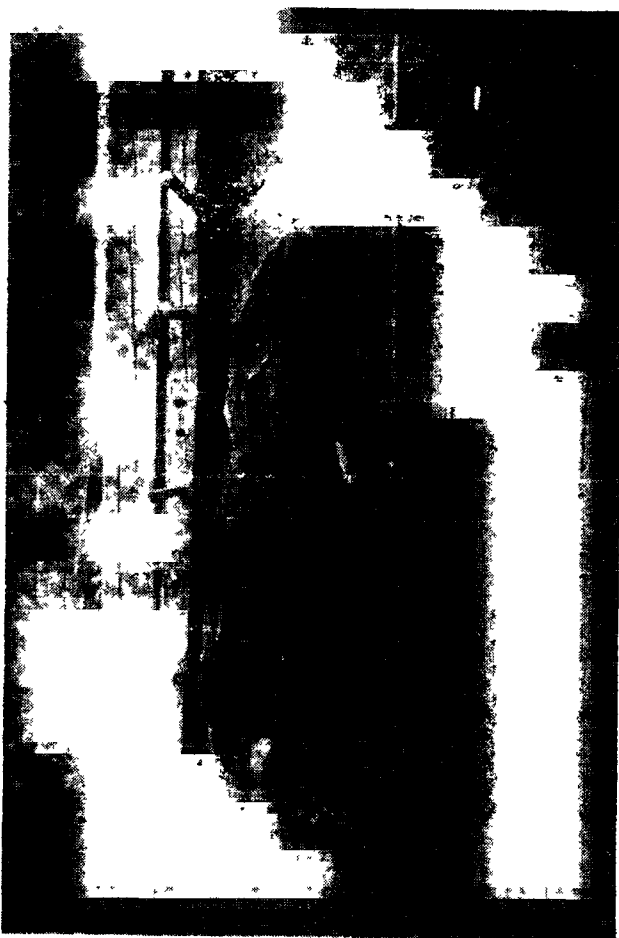
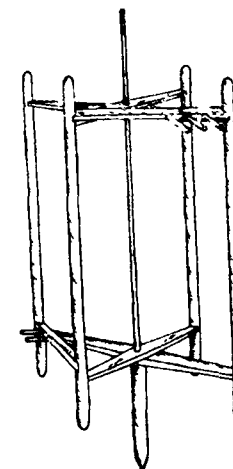

prip. 60 cm alebo 1 meter, ojedinele viac), čo súviselo s prenikaním poznatkov remeselného tkáčstva do domácej výroby. V niektorých oblastiach sa však aj pri tomto spôsobe snovania používa ako väčšia jednotka 1 stena (4–až 10-násobok vzdialenosti medzi dvoma latkami). Práve jej výskyt je často jediným dôkazom, že snovaním na otáčavom snovadle bolo vytlačené snovanie na stene (pozri napr. Zajonc, 1993, s. 403). Staršie miery pretrvali popri novom spôsobe snovania preto, lebo boli v domácej výrobe zaužívané a zrozumiteľné.

Snovanie na stene stodoly. Veľká Poľana, východné Slovensko, 50–60. roky 20. storočia. Foto: E. Marková. Archiv ÚEt SAV.

Otáčavé snovadlá. Trenčianske Mítice, okolo roku 1950.
Podľa ELKS 2, 1995, s. 178.

Jedným zo špecifických slov, ktoré patrí do slovníka tradičnej textilnej kultúry Slovenska, je aj termín *činoval'*. Okrem slovenčiny sa vyskytuje napr. aj v slovinčine (*činovato*; Eckhel, 1988, s. 33), ukrajinčine (*činovatnyje polotno*), poľštine (*czynowaty*), češtine (*činoval'*, *činoval'ina*; Staňková, 1967, s. 147) i v maďarčine (*csinovat*). Na Slovensku sa ním označuje skupina tkanín, ktorých základné charakteristiky (vazba, farebnosť, forma organizácie výroby, doba vzniku) sú často odlišné. No hlbším poznaním vývoja a vzťahov týchto tkanín možno objasniť princípy, z ktorých vychádza ich označovanie rovnakým názvom.

O *činovati* sa dozvedáme z písomných zmienok už od 16. storočia (*czynowate hlavne* – Bytča 1573–80, *czynowate saty* – Jelšava 1681, *czinowatyna na pernu* – Krupina 1683, *z hlatkeg czynowaty rucznik* – Bytča 1771 atď.); Historický slovník, 1991, s. 216–217), hoci samotné tkaniny i historické údaje o ich tkaní sú ešte staršie. Ide však len o remeselnú výrobu *činovatých* tkanín, nazývaných aj *cvilichové* (Sochán, 1935, s. 44, hovorí o obrusoch) alebo *cvilichy*, ktorá bola na území dnešného Slovenska známa už v 15. storočí (Marková, 1968, s. 202). *Cvilichy* – damaskové tkaniny so vzorom geometrického charakteru boli buď biele alebo zdobené farebnými preberanými pruhmi (Marková, 1968, s. 202). Rovnaký obsah majú aj údaje zo 16. storočia z Čiech, kde pomenovanie *činovaté plátno* označovalo „plátno zorkované“ a *činoval'ina* bolo plátno, na ktorom boli vytkávané vzorky. Tkáči robili aj „plátna na damašek dělaná“, čiže „plátna činovaté (damasty)“ (Winter, 1893, s. 114, 116, 357).